

wordt, nagaan, valt ons onder heel veel ook dit op, dat aan de ééne zijde gezegd wordt dat God mild (vriendelijk, zacht, goed) is jegens ondankbaren en boozen. „Maar hebt uwe vijanden lief, en doet en leent zonder er iets van terug te verwachten. En uw loon zal groot zijn, en gij zult kinderen des Allerhoogsten zijn, want hij is mild jegens de ondankbaren en boozen” (Luc. 5: 68, vert. Greijdanus). En aan de andere zijde, dat Gods oordeel, Gods toorn, uitgaat naar de geloovigen. „Want (het is) de tijd, dat het oordeel begint van het huis Gods” (1 Petr. 4: 17, vert. Greijdanus).

Wanneer wij in het eerste geval willen spreken over „algemeene genade” of iets dergelijks, zouden we in het tweede geval kunnen spreken over „algemeen oordeel” of „algemeene toorn”.

Het naast elkaar leggen van deze twee merkwaardige uitspraken, die kennelijk op één niveau liggen, kan het ons makkelijker maken het juiste gezicht op den aard van Gods goedheid jegens de goddeloozen te verkrijgen.

We beginnen met wat door Petrus gezegd wordt omtrent Gods oordeel over de geloovigen.

Verwerkend wat prof. Greijdanus in zijn commentaar over deze Schriftuitspraak schrijft, geven we de volgende samenvatting van de beteekenis ervan:

1e. Op zichzelf genomen en naar den oorsprong ervan gerekend is alle lijden van het schepsel werking van Gods toorn en oordeel over de zonde.

2e. In het lijden der geloovigen voltrekt zich Gods oordeel over wat er aan zondigs bij hen gevonden wordt.

3e. Als hier over „oordeel” gesproken wordt, wordt daarbij niet gelet op Gods motief in dat wat oordeel genoemd wordt, maar wordt het oordeel genomen naar zijn innerlijk wezen op zichzelf.

4e. Dit zoo geziene oordeel heeft ten doel de heiliging en loutering van de geloovigen, het is dus gesubordineerd aan de doorbraak en overwinning van Gods genade.

5e. Dit lijden — dit oordeel dus — is maar tijdelijk; de geloovigen worden alleen getroffen door „het begin” ervan.

6e. Gerekend naar Gods diepste motief er mee en met het oog op het effect ervan in de geloovigen is dit „begin van het oordeel” „geen oordeel, geen strafvonnis, maar openbaring van Gods liefde, die hun heil bedoelt en zoekt en werkt ook door wat hen benauwt (Rom. 8: 1, 28). Daarom is ook dat lijden voor de geloovigen genade”. „De Heere Christus verzoende al hunne schuld, en droeg al hunne straf, en nam daarom alle oordeel voor hen weg”.

Correlaat aan wat omtrent „het begin van het oordeel”, zooals dat komt over het huis Gods gezegd werd, kunnen we nu omtrent Gods goedheid jegens de goddeloozen het volgende opmerken:

1e. Op zichzelf genomen is al wat de goddeloozen aan goede gaven in allerlei opzicht ontvangen uiting van Gods genade of gunst; het is immers volkomen onverdiend, ja, zelfs verbeurd.

2e. In het verliezen van nog velerlei goeds aan de goddeloozen (met name van de aanblijding des heils) wordt openbaar, dat de gerechtigheid nog niet is uitgegroeid, nog niet absoluut is geworden. Ze leven nog in het „heden der genade”.

3e. Als van Gods goedheid jegens goddeloozen gesproken wordt, wordt daarbij niet gelet op het diepste motief van Gods doen met de goddeloozen. Wat God dan aan hen doet wordt zoo genomen „naar zijn innerlijk wezen op zichzelf”.

4e. Dit zoo geziene goedheidsbetoon dient in laatste instantie om de goddeloozen te meer onontschuldigbaar te stellen en zoo hun oordeel te verzwaren. Het bewijzen van goedheid is zoo gesubordineerd aan de voltrekking van Gods eeuwig gericht over allen die Hem verwierpen.

5e. Dit goedheidsbetoon is maar tijdelijk. Het is maar een „begin” van goedheid. De goddeloozen ontvangen tenslotte alleen maar straf.

6e. Gerekend naar Gods diepste motief ermee met het oog op het uiteindelijk effect van dit goedheidsbetoon is daarin van geen genade of barmhertigheid in den vollen, diepsten zin des woords sprake. Het wordt door God ingeschakeld in het doen komen van zijn toorn. Hij verhardt de goddeloozen erdoor en bewerkt zoo, dat de rechtmatigheid van de eeuwige straf te duidelijker uitkomt.

Uit het bovenstaande blijkt, dat men uit Gods oordeel over de geloovigen niet mag concluderen tot een bepaalde ongunstige gezindheid jegens die geloovigen. Maar men mag evenmin uit Gods goedheid jegens de goddeloozen concluderen tot een bepaalde gunstige gezindheid jegens die goddeloozen.

Het is met name Calvijn geweest, die tegen deze al te vlugge en oppervlakkige conclusie heeft gewaarschuwd.

In zijn verklaring van Jer. 33: 8 b.v. betoogt hij, dat de profeet de Joden oproept Gods genade (gratia) groot te maken, die de eerste oorzaak is van hun vertrouwen (primam fiducia causam). „Want deze

is de oorsprong of de bron, waaruit alle goede dingen voortvloeien, namelijk wanneer God ons goedgunstig is. Het kan zeker geschieden, dat Hij ons in ruime mate verschaft al wat wij maar wenschen, maar intusschen toch ons vijandig gezind is: zooals wij zien, dat de goddeloozen dikwijls rijkelijk voorzien zijn van alle goede dingen: en derhalve zich er op beroemen en er trots op zijn alsof ze God op een of andere wijze aan zich verbonden hadden. Maar wat God voor de goddeloozen bijendraagt en hun rijkelijk schenkt kan eigenlijk gezegd (proripie loquendo) niet beschouwd worden als een bewijs van zijn gunst en genade (testimonium favoris et gratiae). Want wanneer Hij hen zoo toegevend behandelt stelt Hij hen op deze wijze te meer onontschuldigbaar. Geen enkel heilzaam goed (salutare bonum) vloeit derhalve ergens anders uit voort dan uit de vaderlijke liefde Gods. Dus moet er op gezien worden op welke wijze God ons goedgunstig is, namelijk wanneer Hij ons de zonden niet toerekent. Want tenzij de vergeving vooraf gaat moet Hij vijandig jegens ons gezind zijn. Want zoolang Hij ons aanziet zoo als we zijn vindt Hij in ons oorzaak tot straf. Wij zijn derhalve steeds verdoemd voor Gods aangezicht, tot dat Hij onze zonden begraaft”.

Vanwaar komt het dan, dat God niet alleen zijn zoon doet opgaan over goeden en boozen (Matth. 5: 45) — zoo vraagt Calvijn in zijn Institutie, III XXV, 9 — maar dat ook zijn onwaardeerbare mildheidigheid, voor wat de behoefte van het tegenwoordige leven aangaat, in ruimen overvloed hun voortdurend toevloet? Hieruit bemerken wij ongetwijfeld, dat hetgeen aan Christus en zijn ledematen eigen is, ook tot de goddeloozen zich uitstrekt; niet omdat het hun wettige bezitting zou zijn, maar opdat ze des te minder te verontschuldigen zouden gemaakt worden. Zoo ondervinden de goddeloozen dikwijls, dat God hun weldadig is, niet door geringe bewijzen van zijn weldadigheid, maar door zulke, die alle zegeningen somtijds verduisteren, maar die toch tot hun grootere verdoemenis strekken”.

Het is uit het bovenstaande wel duidelijk, dat er ten slotte slechts van tweeërlei gezindheid Gods jegens de concrete menschen kan worden gesproken.

Er is in God een gezindheid van genade jegens de uitverkorenen. Deze gezindheid beheerscht al Gods doen en laten met de uitverkorenen. Al Gods werken voor en in hen worden door die genadegezindheid gericht en bepaald. Ook het kwade en het lijden waarin God de zijnen zoo dikwijls laat komen. En al Gods doen met de uitverkorenen loopt uit op het schitteren van Gods grootheid in het wonderlijke, oneindig heerlijke genadebetoon aan zondaren.

Maar daarnaast is er in God een gezindheid van toorn jegens alle verworpenen. En die gezindheid doordringt al Gods spreken en handelen met die verworpenen. Ze richt en stuwt al zijn daden voor en in hen. Ook de goedheid die God hun in deze bedee-ling betoont wordt ten slotte door die toorngezindheid beheerscht. Ook door dat goedheidsbetoon komt Gods toorn uiteindelijk tot zijn volle ontplooiing. En het einde van al Gods werk aan en in de verdoemden zal zijn het glansen van Gods grootheid en rechtvaardigheid in de volle toornuitbarsting over de verdoemden in het eeuwige vuur.

C. V.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Betreffende het „tweede miljoen”.

Een vijftiental leden van de A.R. Kiesverenigingen te Apeldoorn zonden onderstaand schrijven aan de besturen van de A.R. kiesverenigingen Noord, Oost, Zuid en Centrum te Apeldoorn.

Weledere Heren.

Ondergetekenden, leden van één der bovengenoemde kiesverenigingen, brengen het volgende ter Uwer kennis.

Van hen is of wordt gevraagd bij te dragen aan de bijeenbrenging van een „tweede miljoen”. Zij menen echter op de hierna te noemen gronden aan de verwezenlijking van genoemd plan onder de gegeven omstandigheden niet te mogen meewerken.

a. De bezwaren van ondergetekenden gaan in de eerste plaats tegen de wijze, waarop het besluit tot bijeenbrenging van het „tweede miljoen” tot stand is gekomen. Dit besluit is n.l. zonder enig overleg met de kiesverenigingen of deputatenvergadering genomen, eenvoudig van boven af opgelegd en aan de kiesverenigingen ter uitvoering overgegeven. Deze wijze achten ondergetekenden een ernstige aanslag op het karakter van de A. R. Partij, te ernstiger, waar wij in een tijd leven, wiens revolutionair karakter is te typeren als dictatoriaal en hiërarchisch. In plaats van tegenover deze tijdgeest zich als anti-revolutionair te gedragen, geeft de A. R. Partij blijk in haar partijleven voor deze tijdgeest bezweken te zijn, zowel wat betreft de leiding op dit punt, als het zich voegen naar deze leiding. Het is ons bekend, dat de

besturen der plaatselijke kiesverenigingen tegen deze gang van zaken geprotesteerd hebben, doch het Centraal Comité is van oordeel, dat de gevolgde methode juist is geweest (zie „Ned. Gedachten”, 3e jaargang, nr 8) en voor de overgrote meerderheid werken de kiesverenigingen mee aan de uitvoering van het opgelegde plan zonder enig protest. Diensvolgens blijft ondanks dit plaatselijk protest bovenstaand bezwaar haar volle kracht behouden.

b. Volgens besluit van het C. C. der A. R. Partij zal een vierde deel van het bijeen te brengen miljoen besteed worden voor het voeren van komende verkiezingsacties. Ook vanwege deze gedeeltelijke bestemming van het „tweede miljoen” menen ondergetekenden zich van bijdragen te moeten onthouden.

Ze hebben in 1946 in goed vertrouwen hun bijdragen gegeven voor de te voeren verkiezingspropaganda. De toen gevoerde landelijke, gewestelijke en plaatselijke propaganda achten ondergetekenden niet maar „door bezwaren gedrukt”, doch wat een groot deel der gevoerde acties betreft principieel verwerpelijk, wijl het karakter der A. R. Partij als belijdende partij verzaakt en verborgen werd. In opzet en uitwerking is blijk gegeven van een totale verwereldlijking in een stemmenjacht met leuzen, die ten dele als demagogisch en ten dele als niet met het specifiek principieel karakter der partij hebben uit te staan, moet worden gekenschetst. Ondergetekenden wensen niet opnieuw het risico te lopen, dat hun geld voor een dusdanige verkiezingsactie wordt besteed. Zij vrezen dat bij de hierboven aangeduide verkiezingsacties geen sprake was van een incidentele uitglijding, maar veel meer van een principiële verslappening en aftakeling der A. R. Partij.

c. Volgens genoemd besluit zal voorts $\frac{3}{4}$ van het bijeen te brengen miljoen worden besteed ter versterking van het kapitaal der „Dr A. Kuiper Stichting”.

Ten opzichte van deze stichting, die gezien wil worden als een wetenschappelijk studie-centrum, vanwaar uit de adviesdienst geregeld en in eigen partij het staatkundig besef gekweekt en versterkt wordt, verklaren ondergetekenden, dat zij haar principieel betrouwbaarheid al meer aan ernstige bedenking onderhevig achten. Ondergetekenden menen te moeten constateren, dat de politieke houding van de tegenwoordige partijleiding (en de dr A. Kuiperstichting achten zij een instrument in handen der partijleiders), zich steeds meer afkeert van die van Groen van Prinsterer. Het is voorts duidelijk, dat de instelling der leiding anti-reformatorisch is. Het op instigatie van de leiding, de partij inzenden van de brochure Diepenhorst, demonstreert zeer duidelijk welke gedachten de leiding der partij gepropageerd en gehuldigd wenst te zien. Dat tegen deze leiding, die op tal van punten principieel scheef gaat, binnen de partij ernstige bezwaren bestaan, is bij de bevoegde partij-instanties voldoende bekend. Tot nu toe ging men evenwel niet over tot de werkelijke behandeling der bezwaren. Het is duidelijk, dat de A. R. Partij in een crisis vastzit; in welke richting zij zich daaruit zal begeven is nog niet recht duidelijk, ofschoon wel te vrezen.

Ondergetekenden achten het in geen geval verantwoord bij deze stand van zaken de middelen te verstreken om de wegen der toekomst te plaveien, want daarop komt een bijdrage aan het miljoenplan 1947 neer. Niet de mogelijkheid dat deze wegen der toekomst verkeerd zullen zijn, doch de op tal van feiten gebaseerde waarschijnlijkheid, dat dit het geval zal blijken, dringt ondergetekenden om op het verzoek om bij te dragen tot het bijeenbrengen van het „tweede miljoenplan” afwijzend te antwoorden.

Ondergetekenden zijn van oordeel, dat het bovenstaande geen aanspraak kan maken op een volledige weergave van alle bezwaren welke onder hen leven ten aanzien van het tegenwoordige beleid der A. R. Partij. In het kort zijn hier de motieven aangegeven, welke onze houding tegenover het miljoenplan 1947 verklaren.

Op Uw bestuur wordt een dringend beroep gedaan om dit schrijven op de eerstvolgende ledenvergadering aan de orde te stellen.

Hoogachtend,

T. v. d. Brink, Emmalaan 6; J. Kersbergen, Zwolseweg 145; G. v. d. Brink, Regentesselaan 29; W. v. d. Brink, Wulpenlaan 3; W. H. v. d. Brink, Wulpenlaan 3; G. J. Bruins, Hoofdstraat 151; C. Lentink, Hoofdstraat 117b; Chr. Meijer, Arnhemseweg 194; Th. Mulder, Korenstraat 6; P. Ouwerkerk, Daendelsweg 6; J. Smelik, Bas Bakkerlaan 8; J. M. v. Spronsen, Waterloseweg 138; H. Staal, Hoefweg 23; J. Taal, Molleruslaan 38; H. Zijlstra, Zwolseweg 183.

CORRECTIE.

De laatste regel van het eerste „Korte bericht” in het nummer van 15 Nov. j.l. luidt: „Het dacht mij niet kwaad, dit ontvangen bericht even door te geven”. Dit moet zijn: dit onbevangen bericht.

Drukfouten in: „Verovering der wereld” en „De woorden” etc. moge de goedwillende lezer zelf verbeteren.

S. GREIJDANUS.